

Un mosaic de Joan Martorell (CL4)

Dc, 7/02/2018 per Eloi Aran Sala
[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

Ara que ja s'ha inaugurat la reforma de l'església del Col·legi Lestonnac ([notícia](#)), podem passar ja a presentar els aspectes més interessants que s'han dut a terme. Abans de fer una descripció compositiva general vull fer esment d'una anècdota que ha esdevingut, en certa manera, l'emblema de la operació de reforma: la troballa d'un mosaic.

Durant les obres de reforma, al mes d'agost de 2017, va aparèixer un fragment de mosaic situat sota el presbiteri que no tenia res a veure amb el terra existent que s'estava retirant. Acte seguit es va desenrunar la resta de l'antic presbiteri per tal de poder delimitar i protegir la superfície del mosaic amb un calaix perimetral mentre seguien les obres. El mosaic en qüestió era realitzat amb tesselles blanques i negres i presentava parcialment un medalló floral dins del qual hi apareixia una au blanca sencera, i part d'una altra au simètrica, portant una branca d'olivera (Gn 8,10) i, entre elles, l'anagrama del nom de Maria, emblema de l'orde religiosa. Les preguntes a respondre van anar encaminades a poder datar i cercar l'autoria del mosaic, mentre els agents implicats en l'obra meditaven alhora què calia fer amb aquest "regal inesperat".

Referent a la recerca de la datació i autoria es va poder constatar, per fotografies de l'església original publicades a la revista *Mies*,^[1] que el mosaic pertanyia a l'església original que va dissenyar en Joan Martorell el 1875. En aquesta fotografia es pot apreciar clarament el mosaic trobat en el passadís central de l'església. Aquest fet es va corroborar per la similitud del mosaic amb d'altres que encara es poden veure en diverses obres religioses de l'arquitecte, com l'església de les Saleses o la reforma de la Cova de Sant Ignasi de Manresa, com dóna testimoni la descripció de Gispert Ginot en el seu llibre sobre l'església de les Saleses:

"El paviment central és de *opus tessellatum*, blanc i negre en el pas central de la planta de creu llatina i a la resta de la superfície son de tesselles multicolors. (...) Tota la part central del paviment està decorada formant figures. La que termeja amb els graons d'accés al presbiteri, representa un brollador d'aigua on hi veuen dos cérvols, un a cada costat. És un símbol de l'Aigua de Vida. **També hi ha la representació d'una parella d'aus voltades de vegetació**, dues al mateix pas central i dues al presbiteri. Hem comprovat que a la Cova de Sant Ignasi de Manresa hi ha un paviment del mateix material i característiques del que tractem ací."^[2]

Segons Joan Basegoda, l'autors dels mosaics de l'església de les Saleses és **Luigi Pallarin**.^[3] Per altra banda, l'empresa de restauració indicava la possibilitat que el mosaic fos autoria de la família Maragliano. Nosaltres ens inclinem per la primera opció per diverses raons. La primera és que també s'argumenta l'autoria dels mosaics de les saleses al mateix autor en d'altres fonts, ja que a la nota núm. 22 de l'article de *La arquitectura religiosa de Joan Martorell*,^[4] llegim el següent:

"Entre los colaboradores de Joan Martorell en la construcción y decoración de la iglesia de las Salesas. F. ROGENT^[5] menciona a Andrés Campos (trabajos de policromía), Juan Flotats y José Puiggener (estatuaria). a E. Monserdh, Pablo

Borrell y José Mirabent (pinturas), a L. Pellarin (mosaicos), los talleres de los hijos de Ramón Arnigó. La actividad se desarrollaría por tanto en dependencia de distintos trabajos de equipo."

La segona és que trobem la [col·laboració entre Luigi Pallarin i Antoni Gaudí](#) en els mosaics dissenyats l'any 1880 per l'arquitecte a la franja central de l'església de Sant Pacià, al barri de Sant Andreu del Palomar. L'església, d'estil neogòtic, va ser projectada per Joan Torras, professor d'Antoni Gaudí a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, entre el 1876 i el 1881, dates ben properes a la realització de l'església de Lestonnac. Seria plausible, doncs, que Gaudí, en la seva etapa d'estudiant d'arquitectura (1873-1878) i sent coneguda la seva col·laboració en diverses obres de Joan Martorell, hagués conegut a L. Pallarin durant les obres del Col·legi Lestonnac, ja que el projecte de les Saleses és posterior (1882), i li encomanés després a aquest els mosaics de l'església de Sant Pacià. Cal notar també que l'actual església parroquial de Sant Pacià pertanyia en aquell moment al conjunt de convent-escola de l'orde de les monges de Jesús-Maria, que van vendre el conjunt als germans maristes el 1890 per fer el trasllat a Sant Gervasi, on tenen l'actual escola.

Pel que fa a la decisió sobre el destí del mosaic es va considerar per totes les parts que valia la pena preservar la única decoració original de l'església de Joan Martorell, ja que durant el saqueig de la Guerra Civil es va malmetre tota la resta. Conseqüentment, també es va optar per la seva restauració, que es va encomanar a l'empresa [Gamarra & Garcia SL](#), i es va decidir la reubicació del mosaic com plafó vertical a la capella lateral dreta de l'antic presbiteri, en diàleg amb la intervenció de l'àmbit de l'accés escolar.

[1] "MIES. Revista trimestral editada por la Compañía de María". Núm. 54. Abril-Maig-Juny de l'any 1952.

[2] GISPERT GUINOT, JM. (2010). Pedres quietes del temple, pedres vives de l'Església. Barcelona: Stonberg pàg. 29

[3] L'article de Joan Basegoda i Nonell al qual es fa esment de l'autoria del mosaic de les saleses és *L'església de les Saleses necessita ser restaurada*. a *Espais: Revista del Departament de Política Territorial i Obres Públiques*, núm. 17, maig-juny 1989. Apareix al llibre de Gispert Guinot, o.c. pàg. 32.

[4] ALCOY, R. *La arquitectura religiosa de Joan Martorell y el eclecticismo fin de siglo*. D'Art, núm. 10. Maig 1984. pàg. 236

[5] Rogent, F. (1987) *Arquitectura moderna en Barcelona*. pàg. 18.